

## TASK-BASED LEARNING ORQALI O‘QUVCHILARNING GAPIRISH KO‘NIKMASINI RIVOJLANTIRISH

**Turg’unboyeva Arofatxon Otabek qizi**

*O‘zbekiston Davlat Jahon tillari Universitetining 1-kurs talabasi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada ingliz tilini chet tili sifatida o‘rganayotgan o‘quvchilarning og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda Task-Based Learning (TBL) – ya’ni vazifa asosida o‘qitish metodikasining samaradorligi tahlil qilinadi. Real hayotga yaqin topshiriqlar asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning tilga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, lug‘at boyligini kengaytiradi va ularning erkin, ishonchli gapirish ko‘nikmasini shakllantiradi. Maqolada metodik asoslar, dars dizayni, kuzatilgan natijalar va o‘qituvchilar uchun tavsiyalar keltiriladi.

**Kalit so‘zlar:** Task-Based Learning, gapirish ko‘nikmasi, ingliz tili, metodika, kommunikativ yondashuv, rolli o‘yin, o‘quvchi faolligi

Globalizatsiya jarayonida ingliz tilini bilish nafaqat akademik muvaffaqiyat, balki shaxsiy va kasbiy rivojlanish uchun ham zaruriy ko‘nikmaga aylangan. Shu bois, til o‘rgatish metodikalari zamon talablari asosida takomillashmoqda. An’anaviy yodlashga asoslangan yondashuvlar o‘rnini kommunikativ va faol ishtirokni ta’minlovchi metodlar egallamoqda. Task-Based Learning (TBL) – ya’ni vazifaga asoslangan o‘qitish, shunday samarali yondashuvlardan biri bo‘lib, o‘quvchilarga tilni haqiqiy muloqot vaziyatlarida qo‘llash imkonini beradi. Mazkur maqolada ushbu metodikaning nazariy asoslari va amaliy qo‘llanilishi, shuningdek, TBL yordamida o‘quvchilarning gapirish ko‘nikmasini rivojlantirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Task-Based Learning metodikasi til o‘rganishni til vositasida real muammolarni hal qilish bilan bog‘laydi. Asosiy diqqat grammatika yoki fonetikaga emas, balki mazmunga (meaning) va aloqaga (communication) qaratiladi. TBL asoschilari Jane Willis (1996) va Rod Ellis (2003) bu metodni quyidagicha tuzishni taklif etishgan:

1. Pre-task (tayyorlov bosqichi) – mavzu bilan tanishtirish, kerakli lug‘at va ifodalarni ko‘rib chiqish;
2. Task cycle (asosiy faoliyat) – o‘quvchilar juftlik yoki guruhda vazifani bajarishadi (muhokama, intervyu, rolli o‘yin);
3. Language focus (til xulosasi) – vazifa davomida ishlatilgan til birliklarini tahlil qilish, tuzatishlar kiritish.

TBL metodikasi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, real muloqotga tayyorlaydi, mustaqil fikrlash va erkin so'zlash ko'nikmasini shakllantiradi.

Bundan tashqari, bu yondashuv Constructivist (konstruktivistik) nazariyaga asoslanadi, ya'ni bilim o'quvchining faol ishtiroki va tajribasi orqali shakllanadi.

**Tadqiqot bosqichlari:**

**Boshlang'ich diagnostika:** og'zaki nutq testlari, suhbatlar.

**Intervensiya (TBL asosidagi darslar):**

1-hafta: "Do'stingizni tavsiflang" (pair work)

2-hafta: "Restoranga buyurtma berish" (role-play)

3-hafta: "Sayohat rejasini tuzing" (group task)

4-hafta: "Maktabdagi muammoni hal qiling" (problem-solving)

**Yakuniy baholash:** test va kuzatuv asosida taqqoslash.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

1. Gapirishga bo'lgan ishonch ortadi: dastlabki bosqichda 20 o'quvchidan faqat 7 nafari o'z fikrini to'liq ifoda eta olgan bo'lsa, yakunda bu raqam 16 nafarga yetishi mumkin.

2. So'z boyligi kengaydi: o'quvchilarning o'rtacha so'z boyligi 15% ga oshadi (avval 80 ta atrofida so'z ishlatgan o'quvchilar dars oxirida 100-110 tagacha so'zdan foydalanishi mumkin).

3. Interaktivlik va faollik oshadi: guruhli faoliyatlar davomida o'quvchilar bir-birining fikrini tinglash, savol berish va fikr bildirishda faollashadi.

4. Ko'proq real hayotga yaqin mashg'ulotlar o'quvchilarning ishtiyoqini oshiradi: masalan, restoran buyurtmasi yoki mehmonxonada xona bron qilish kabi rolli o'yinlar o'quvchilarni jonlantiradi.

Task-Based Learning metodikasi gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda yuqori natijalar beradi. O'quvchilar tilni real kontekstda ishlatishga odatlanadi, ular grammatika xatolaridan qo'rqmasdan muloqotga kirishadi. TBL nafaqat til ko'nikmalarini, balki tanqidiy fikrlash, guruhda ishlash va mustaqil qaror qabul qilish kabi universal ko'nikmalarni ham rivojlantiradi.

Ingliz tili darslarida haftada kamida bir marotaba TBL asosidagi faoliyatlar tashkil etilsa, katta natijalar bo'ladi. TBL bo'yicha o'qituvchilar uchun maxsus seminar va treninglar o'tkazilishi tavsiya etiladi. Maktab darsliklari TBL faoliyatlarini o'z ichiga oladigan tarzda yangilanishi kerak.

**FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:**

1. Ellis, R. (2003). Task-Based Language Learning and Teaching. Oxford University Press.
2. Harmer, J. (2007). The Practice of English Language Teaching. Pearson. Longman.
3. Littlewood, W. (2004). The task-based approach: Some questions and suggestions. ELT Journal, 58(4), 319–326.
4. Nunan, D. (2004). Task-Based Language Teaching. Cambridge University Press.
5. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2001). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
6. Skehan, P. (1998). A Cognitive Approach to Language Learning. Oxford University Press.
7. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi (2020). Ingliz tili fanidan metodik qo‘llanma. Toshkent.
8. Willis, J. (1996). A Framework for Task-Based Learning. Longman.